

Mesleki ve Teknik Eğitimde **Sınıf Yönetimi**

Editörler:

Murat KAYRI

Yasemin KALAYCI TÜRK

Halil IŞIK

Rezzan UÇAR

Editörler: Prof. Dr. Murat KAYRI - Dr. Yasemin KALAYCI TÜRK
Prof. Dr. Halil IŞIK - Doç. Dr. Rezzan UÇAR

Mesleki ve Teknik Eğitimde SINIF YÖNETİMİ

ISBN 978-625-8897-47-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Mesleki ve teknik eğitimin tarihsel kökleri, bireylerin meslek edinmelerini sağlayan usta-çırak ilişkilerine ve geleneksel meslek öğrenme biçimlerine kadar uzanmaktadır. 18. yüzyılın ortalarından bugüne kadar sürekli gelişen sanayileşmeyle birlikte kurumsallaşma yolunda ilerleyen mesleki eğitim, zaman içerisinde okul, atölye, laboratuvar ve işletmelerin bir arada bulunduğu çok boyutlu bir yapıya dönüşmüştür. Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde farklı kurum ve yapılanmalarla gelişimini sürdüren mesleki ve teknik eğitim, bugün dijitalleşme, otomasyon, yapay zekâ ve değişen mesleki yeterlikler doğrultusunda yeni bir dönüşüm döneminden geçmektedir. Bu dönüşümle birlikte, mesleki ve teknik eğitim çok önem kazanmış ve bu doğrultudaki eğitim ortamlarının uygun hale getirilmesi hayati öneme sahip olmuştur. Mesleki ve teknik eğitim sürecinde sınıf yönetiminin yalnızca sınıf içi düzenin sağlanmasından ibaret olmadığını; fiziksel ve teknolojik ortamların düzenlenmesinden öğretim tasarımına, ilişkiler ve kurallardan zaman ve davranış yönetimine, staj ve uygulamalardan iş sağlığı ve güvenliğine ve etkili ölçme ve değerlendirme süreçlerini de içine alan geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınıf Yönetimi başlıklı bu eser, tam da bu gereksinimden hareketle hazırlanmıştır. Alanyazın incelendiğinde sınıf yönetimi konusunda önemli sayıda çalışma bulunmakla birlikte, mesleki ve teknik eğitimin kendine özgü yapısını, öğrenme ortamlarını, uygulamalı eğitim süreçlerini ve çalışma yaşamıyla olan güçlü bağını merkeze alan bütüncül bir kaynağa duyulan ihtiyaç dikkat çekmektedir. Bu kitap, söz konusu ihtiyaca cevap vermeyi ve alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Eserde mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişiminden sınıf yönetim modellerine; fiziksel düzen ve öğretim ortamlarından ilişki ve kurallara; öğretim tasarımından derste zaman ve öğrenci davranışlarının yönetimine; staj ve uygulamalardan dijitalleşme ve teknolojik imkânlar; iş sağlığı ve güvenliğinden ölçme ve değerlendirmeye ve nihayet mesleki ve teknik eğitimin geleceğine ilişkin kestirimlere kadar alanın temel boyutları ele alınmıştır. Her bir bölümün hem kuramsal bilgi hem de uygulamaya dönük bakış açısı sunarak öğretmenler, öğretmen adayları, akademisyenler ve mesleki ve teknik eğitim yöneticileri için yararlı bir başvuru kaynağı olacağına inanıyoruz.

Bu eserin ortaya çıkmasında bilgi, deneyim ve emeklerini paylaşan tüm bölüm yazarlarımıza ve kitabın basıldığı yayınevi emektarlarına gönülden teşekkür ediyoruz. Her bir bölümün, kitabın bütünlüğü içerisinde ayrı bir değer taşıdığı ve mesleki ve teknik eğitim alanındaki sınıf yönetimi alanyazınına anlamlı bir katkı sunduğu kanaatindeyiz. Eğitim yönetimi alanına ince ve deneyimli bakış açısıyla yenilikçi ve bir o kadar da pratikte ihtiyaç duyulan konulara işaret eden kitap editörlerimizden Prof. Dr. Halil Işık beyefendiye, kitap bölümlerini titizlikle inceleyen Doç. Dr. Rezzan Uçar ve Dr. Yasemin Kalaycı Türk hanımefendilere özel teşekkürlerimi sunarım.

Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınıf Yönetimi kitabının alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurmasının yanı sıra, mesleki ve teknik eğitim ortamlarında daha etkili, güvenli, kapsayıcı ve öğrenmeyi destekleyen sınıf yönetimi anlayışlarının geliştirilmesine katkı sağlamasını dileriz.

Editörler adına,
Prof. Dr. Murat KAYRI
Eylül, 2026, VAN

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Murat KAYRI - Dr. Yasemin KALAYCI TÜRK
Prof. Dr. Halil IŞIK - Doç. Dr. Rezzan UÇAR

1. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Dr. Öğr. Üyesi Fadile AYDIN, Batman Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0185-9971

2. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimin Kuramsal Temelleri

Prof. Dr. Halil IŞIK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5305-0744
Doç. Dr. Rezzan UÇAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4526-2517

3. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınıf Yönetimi Modelleri

Dr. Davut ATİŞ, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-8503-4426

4. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınıfın ve Öğretim Ortamlarının Fiziksel Düzeni

Dr. Meriç BOYNUKARA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1718-282X

5. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde İlişkiler ve Kurallar

Dr. Öğr. Üyesi Emrullah YİĞİT, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5319-0798

6. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğretim Tasarımı

Doç. Dr. Sinan KESKİN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0483-3897

7. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Derste Zaman Yönetimi

(İçerik Türlerine Dayalı Öğretim ve Derste Zaman Yönetimi)
Dr. Mustafa Serkan GÜNBATAR, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0485-3038

8. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci Davranışlarının Yönetimi: Disiplin

Mert KARABULUT, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0009-0008-2517-8071

9. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Staj ve Uygulamalar Bağlamında Sınıf Yönetimi

Doç. Dr. Şehmus FİDAN, Batman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5249-7245

10. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Dijitalleşme ve Teknolojik İmkanlar

Dr. Yasemin KALAYCI TÜRK, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1774-5108

11. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde İş Güvenliği ve Sağlığı

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNGÖR, Mardin Artuklu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2702-8877

12. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Doç. Dr. Mehmet ŞATA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2683-4997

Doç. Dr. Hikmet ŞEVGİN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9727-5865

13. Bölüm: Mesleki ve Teknik Eğitimde Geleceğe İlişkin Kestirimler

Prof. Dr. Hüseyin ÇAKIR, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9424-2323

Dr. Merve Hatice KARATAŞ, Gazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3380-1336

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	2
Dünyada Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi	3
II. Dünya Savaşı Sonrasında Mesleki ve Teknik Eğitimin Yaygınlaşması	4
Küreselleşme Sürecinde; Mesleki ve Teknik Eğitimin Stratejik Önemi	5
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	6
Ahilik Geleneği ve Osmanlı'da Mesleki Eğitimin Temelleri	6
Lonca Teşkilatı ve Osmanlı'da Mesleki Eğitimin Kurumsallaşması.....	7
Tanzimat Dönemi'yle Osmanlı'da Modern Mesleki ve Teknik Eğitime Geçiş	8
Osmanlıdan Cumhuriyet'e Geçiş Sürecinde Mesleki ve Teknik Eğitim	9
Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi	10
Cumhuriyet'in İlk Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimin Kurumsallaşması (1923-1950)	10
Yabancı ve Yerli Uzmanların Katkıları.....	10
Cumhuriyet'in İlk Döneminde Yapılan Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler	11
Cumhuriyet'in Son Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimi (1950 Sonrası)	12
Beş Yıllık Kalkınma Planları ve Mesleki ve Teknik Eğitim	13
Son Dönem Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitimde Paradigma Değişimi.....	14
Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemini Güçlendirme Süreçleri.....	15
Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP:2002-2007).....	15
Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM: 2003-2007).....	17
İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP: 2008-2010)	18
AB'ye Uyum Sürecinde Leonardo da Vinci Programı ve Mesleki Eğitimde Hareketlilik ...	19
2023 Eğitim Vizyonu Ekseninde Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapısal Dönüşüm	19
Özet	20
Tartışma Soruları.....	21
Kaynakça.....	21

2. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN KURAMSAL TEMELLERİ

Giriş.....	26
Mesleki ve Teknik Eğitimde Kuram Uygulama İkilemi	27
Mesleki ve Teknik Eğitim Kuramları	28
Mesleki ve Teknik Eğitimde Klasik Kuramlar	29
Özellik Faktör Kuramı	29
Roe'nun Kuramı (İhtiyaç Kuramı).....	30
Holland'ın Kuramı (Tipolojik Yaklaşım).....	32
Ginzberg ve Arkadaşlarının (1950) Süreç Kuramı.....	34
Super'in Kuramı (Kavramsal Model).....	36
Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenme Kuramları.....	37
Davranışçı Kuram.....	37
Bilişsel Kuram	39
Yapılandırmacı Kuram	42
Sosyal Öğrenme Kuramı.....	43
Sosyokültürel Öğrenme Kuramı	43
Özet	45
Tartışma Soruları	46
Kaynakça.....	47

3. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE SINIF YÖNETİMİ MODELLERİ

Giriş.....	52
Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınıf Yönetiminin Kavramsal Temelleri.....	55
Sınıf Yönetimi Kavramı	55
Mesleki ve Teknik Eğitim Ortamlarının Ayırt Edici Özellikleri	56
MTE'de Sınıf Yönetiminin Temel Boyutları.....	57
Sınıf Yönetimi Modelleri, Tamamlayıcı Yaklaşımlar ve ODD Çerçevesi	59
Tepkisel Model	60
Önlemsel (Önleyici) Model.....	61
Gelişimsel Model	62
Bütünsel Model.....	63
Davranışçı Yaklaşım	63
Demokratik Yaklaşım.....	64
İnsancıl Yaklaşım	66
Onarıcı Yaklaşım	66
Olumlu Davranışsal Destek (ODD) Çerçevesi.....	67
Sınıf Yönetimi Modellerinin MTE Bağlamında Karşılaştırmalı Değerlendirmesi	69
MTE Öğrenme Ortamlarında Sınıf Yönetimi Modellerinin, Yaklaşımlarının ve ODD Çerçevesinin Uygulanması.....	72
Atölye Yönetiminde Önlemsel Model.....	72
Laboratuvar Yönetiminde Davranışçı ve ODD Temelli Yaklaşımlar	72

Grup Çalışmalarında Demokratik ve Onarıcı Yaklaşımlar	73
İş Temelli Öğrenme ve Staj Süreçlerinde Gelişimsel Model	74
Öğrenme Fabrikaları ve Simülasyon Ortamlarında Durumsal Uyum.....	75
MTE Bağlamında Model Seçimini Etkileyen Değişkenler	77
Öğrenci Profili	78
Öğrenme Ortamının Niteliği	79
Öğretmenin Mesleki Deneyimi ve İnançları.....	79
Kurumsal ve Sistemsel Koşullar.....	80
Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğretmenin Sınıf Yönetimi Rolü	81
Öğretmen: Bilgi Aktarıcıdan Öğrenme Liderine	81
Öğretmen İletişimi ve Eğitsel İletişim Modeli.....	82
Mesleki Eğitimde Öğretmen Otoritesi ve Güven İlişkisi.....	83
Öğretmenin Yansıtıcı Uygulama Becerisi	84
MTE'de Öğrenci Davranışlarının Model Temelli Yönetimi.....	84
Öğrenci Katılımının Azalması ve Motivasyon Sorunlarının Analizi	85
İşlevsel Davranış Analizi.....	86
Psikolojik Gürültü ve İletişim Engelleri	86
Kültüre Duyarlı Sınıf Yönetimi	87
Geleneksel Yönetimden Yapılandırmacı ve Özerklik Destekleyici Modellere Geçiş.....	88
Geleneksel Sınıf Yönetimi Yaklaşımı.....	88
Yapılandırmacı Yönetim Yaklaşımı	88
Özerklik Desteği ve Mesleki Sorumluluk.....	89
Yapı ve Özerklik Dengesi.....	89
MTE İçin Bütünleşik Sınıf Yönetimi Modeli Önerisi	90
Modelin Temel Varsayımı	90
Bütünleşik Modelin Bileşenleri	91
Modelin Uygulama İlkeleri	92
Özet	95
Tartışma Soruları.....	96
Kaynakça.....	96

4. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE SINIFIN VE ÖĞRETİM ORTAMLARININ FİZİKSEL DÜZENİ

Giriş.....	105
Mesleki Ve Teknik Eğitimde Öğretim Ortamlarının Temel Bileşenleri.....	106
Sınıf, Atölye ve Laboratuvar Düzeni ve Öğrenmeye Etkisi.....	109
Esnek, Güvenli ve Teknoloji Destekli Öğrenme Alanları	113
Endüstri 5.0 ve Yapay Zekâ Çağında Yeni Nesil Mesleki ve Teknik Eğitim Sınıfı Düzeni	117
Özet	121
Tartışma Soruları.....	123
Kaynakça.....	123

5. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE İLİŞKİLER VE KURALLAR

Giriş.....	127
Mesleki ve Teknik Eğitimin Kavramsal ve Yapısal Çerçevesi	128
Mesleki ve Teknik Eğitimde İlişkiler	130
Öğretmen-Öğrenci İlişkisi	130
Öğrenci-Öğrenci İlişkisi	131
Okul-Sektör İlişkisi.....	132
Okul-Müfredat İlişkisi	133
Okul-Teknoloji İlişkisi	134
Mesleki ve Teknik Eğitimde Kurallar	135
Disiplin Kuralları	136
Etik Kurallar	136
İş Sağlığı ve Güvenliği.....	137
Özet	138
Tartışma Soruları.....	139
Kaynakça.....	140

6. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE ÖĞRETİM TASARIMI

Giriş.....	142
Öğretim Tasarımı	143
Analiz	144
Tasarım	145
Geliştirme	146
Uygulama.....	146
Değerlendirme	147
Mesleki Eğitime Özgü Öğretim Tasarımı Gereksinimi.....	148
Önerilen Tasarım Yaklaşımı: Dört Bileşenli Öğretim Tasarımı (4C/ID).....	151
Öğrenme Görevi.....	152
Destekleyici Bilgi	153
Prosedürel Bilgi.....	153
Alt Görev Alıştırması	154
Özet	155
Tartışma Soruları.....	155
Kaynakça.....	156

7. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE DERSTE ZAMAN YÖNETİMİ (İçerik Türlerine Dayalı Öğretim ve Derste Zaman Yönetimi)

Giriş.....	159
Mesleki ve Teknik Eğitimde Bilişsel İşlemlerin Öğretimi ve Zaman Yönetimi.....	160
Öğretimsel İçeriğin Organizasyonu	163
Mesleki ve Teknik Eğitimde Duyuşsal İşlemlerin Öğretimi ve Zaman Yönetimi.....	164
İkna Edici Mesajların Tasarımı.....	165
Uygun Davranışları Modelleme	165
Mesleki ve Teknik Eğitimde Devinsel İşlemlerin Öğretimi ve Zaman Yönetimi.....	167
Devinsel Becerilerin Öğretim Aşamaları	169
Devinsel Beceriler için Transfer Planlama İlkeleri.....	174
Mesleki ve Teknik Eğitim Açısından Zaman Tuzakları	176
Zamanı Etkili Kullanma İlkeleri.....	176
Sonuç ve Öneriler.....	177
Tartışma Soruları.....	178
Kaynakça.....	178

8. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ YÖNETİMİ: DİSİPLİN

Giriş.....	181
Mesleki ve Teknik Eğitimde Disiplin ve Davranış Yönetiminin Kuramsal Temelleri	182
Davranışçı Model	182
Proaktif ve Önleyici Sınıf Yönetimi Modelleri	183
Mesleki Eğitim Ortamlarında Öğrenci Davranışlarını Şekillendiren Çevresel ve Yapısal Faktörler	184
Atölye Dinamikleri ve İş Sağlığı Güvenliği (İSG) Kültürü.....	185
Usta-Çırak İlişkisi ve Öğretmen Branş Kültürlerinin Etkisi.....	185
Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Sık Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar ve Nedenleri.....	186
Akademik Yabancılaşma ve Pasif Direniş Davranışları.....	186
Akran Çatışmaları ve Endüstriyel Çalışma Kültürüne Uyumsuzluk.....	186
Etkili ve Önleyici Davranış Yönetimi Model ve Stratejileri	187
Olumlu Sınıf İklimi Oluşturma ve Demokratik Sınıf Sözleşmeleri.....	187
Başarı Duygusunun Tattırılması ve Olumlu Davranışların Pekiştirilmesi	188
Kriz Anlarında Sabır, Soğukkanlılık ve Psikolojik Esnekliğin Korunması.....	188
Mesleki ve Teknik Eğitimde Aile, Rehberlik Servisi ve Sektör İş Birliği	189
Bütünsel Okul İklimi ve Rehberlik Servisi Entegrasyonu.....	189
Okul-Aile ve Okul-Sanayi Sözleşmelerinin Disipline Katkısı	190
Özet	190
Tartışma Soruları.....	191
Kaynakça.....	192

9. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE STAJ VE UYGULAMALAR BAĞLAMINDA SINIF YÖNETİMİ

Giriş.....	195
Kuramsal Arka Plan	196
Deneyimsel Öğrenme: Kolb Döngüsü	196
Yerleşik Öğrenme ve Meşru Çevresel Katılım	197
Bilişsel Çıracılık Modeli.....	198
Kuramsal Çerçevenin Pratik Özeti.....	198
Yasal ve Kurumsal Yapı	199
Yasal Mevzuat.....	199
Tarafların Hak ve Sorumlulukları	200
Paydaş Haritası: Kurumsal Ekosistem	200
Karşılaştırmalı Uluslararası Modeller.....	201
Almanya: İkili Sistem	202
İsviçre: Üçlü Çıracılık Modeli	202
Avustralya: VET Sistemi	203
Türkiye Modeli.....	203
Staj Sürecinde Sınıf Yönetiminin Boyutları	204
Fiziksel Boyut: Öğrenme Mekânı Olarak İşletme	205
Psikososyal Boyut: Kimlik, Aidiyet ve Sosyalleşme	205
Zaman Yönetimi: İş Akışı ile Eğitim Takviminin Uyumuna	206
İlişki Yönetimi: Çoklu Aktörler Arasında Denge	207
Koordinatör Öğretmen ve Usta Öğreticinin Rollerini	208
Koordinatör Öğretmenin Çoklu Rol Haritası.....	209
Usta Öğreticinin Pedagojik Rolü	209
Koordinatör–Usta Öğretici İş Birliği Protokolü	210
Disiplin, Motivasyon ve İş Sağlığı Güvenliği	210
İşyerinde Disiplin Yönetimi	211
Motivasyon Yönetimi: Kırıcı Faktörler ve Çözümler.....	211
İş Sağlığı ve Güvenliği Bağlamında Sınıf Yönetimi.....	212
Dijitalleşme ve Yeni Teknolojiler	214
Dijital Staj Takip Sistemleri	214
Sanal ve Artırılmış Gerçeklik: Staj Öncesi Simülasyon	215
Yapay Zekâ ve Erken Uyarı Sistemleri	216
Uzaktan ve Hibrit Staj Modelleri	216
Ölçme–Değerlendirme ve Geri Bildirim.....	217
Staj Değerlendirmesinin Temel Sorunu	217
Değerlendirme Araçları: 360 Derece Geri Bildirim Modeli	218
Dijital Portfolyo ve E-Staj Defteri.....	219
Değerlendirme Sonuçlarının Müfredata Geri Beslemesi	219
Özet	220
Tartışma Soruları.....	221
Kaynakça.....	221

10. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME VE TEKNOLOJİK İMKANLAR

Giriş.....	226
Sınıf Yönetiminde Yararlanılan Teknolojik Araçlar ve İmkanlar	228
Mesleki ve Teknik Eğitimde Dijitalleşme	230
Mesleki ve Teknik Eğitimde Teknolojik İmkanlar ve Zorluklar.....	232
Teknolojik İmkanlar	232
Temel Zorluklar ve Engeller	233
Derslik ve Laboratuvar Ortamlarının Yönetimi	236
Mesleki ve Teknik Eğitimde Dijital Öğretim Yönetimi	239
Türkiye’de ve Uluslararası Arenada Mesleki ve Teknik Eğitimin Dijitalleşmesi Sürecine İlişkin Uygulamalar.....	241
Kuramsal ve Uluslararası Perspektif-Küresel Eğilimler.....	241
Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimde Dijitalleşme Süreci.....	243
Sınıf Yönetimi Boyutları Açısından Mesleki ve Teknik Eğitimde Dijitalleşmeye Bakış.....	246
Fiziksel Ortamların Yönetimi	246
Plan ve Program Yönetimi.....	246
İlişkilerin Yönetimi.....	248
Öğrenci Davranışlarının Yönetimi.....	253
Zaman Yönetimi	257
Sonuç ve Öneriler.....	259
Özet	262
Tartışma Soruları.....	263
Kaynakça.....	264

11. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE İŞ GÜVENLİĞİ VE SAĞLIĞI

Giriş.....	272
Mesleki ve Teknik Eğitimde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi	273
Mesleki ve Teknik Eğitimde Yasal Mevzuat ve Öğrencilerin Hukuki Statüsü.....	275
Atölye ve Laboratuvar Ortamındaki Temel Risk Faktörleri.....	277
Mesleki ve Teknik Eğitimde Risk Değerlendirmesi Ve Önleyici Yaklaşımlar	280
Kişisel Korumucu Donanım (KKD) Kullanım Alışkanlıkları	282
Atölyelerde Güvenlik Kültürünü Artırmak İçin Uygulanabilecek Yöntemler	284
Mesleki Eğitimde Güvenlik Kültürü ve VR (Sanal Gerçeklik) /Ar (Arttırılmış Gerçeklik) Teknolojileri	288
Özet	290
Tartışma Soruları.....	291
Kaynakça.....	292

12. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Giriş	296
Mesleki ve Teknik Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmenin Anlamı.....	297
Mesleki ve Teknik Eğitimde Değerlendirme Paradigmasının Dönüşümü	299
Geleneksel Ölçme- Değerlendirme Yaklaşımı.....	299
Çağdaş/Yeterlik Temelli Değerlendirme Yaklaşımı.....	301
Performans Değerlendirme ve Uygulamalı Sınavlar	304
Bıçimlendirici Değerlendirme ve Geri Bildirim.....	304
İşyeri Temelli Değerlendirme	305
Mesleki Eğitimde Portfolyo ve Kanıt Dosyası.....	306
Dijitalleşme ve Mesleki Becerilerin Ölçülmesi.....	306
Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Yeterlikleri	307
Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimde Ölçme-Değerlendirme Sorunları	308
Mesleki ve Teknik Eğitimde Ölçme-Değerlendirme Modeli Önerisi.....	309
Özet	310
Tartışma Soruları.....	310
Kaynakça.....	311

13. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE GELECEĞE İLİŞKİN KESTİRİMLER

Giriş.....	314
Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu	314
Teknolojik Dönüşüm ve Eğitime Etkileri.....	316
Endüstri 4.0 ve 5.0 Süreçleri.....	316
Yapay Zekâ ve Otomasyon	317
Nesnelerin İnterneti (IoT).....	318
Büyük Veri ve Öğrenme Analitikleri	319
Artırılmış ve Sanal Gerçeklik Uygulamaları.....	319
Dijital Dönüşümün Eğitim Sistemine Etkileri.....	320
Teknolojik Dönüşümün Getirdiği Zorluklar.....	320
Geleceğin Meslekleri ve Beceri Dönüşümü	321
21. Yüzyıl Becerileri.....	321
Dijital ve Teknolojik Yetkinlikler.....	322
Yeni ve Dönüşen Meslekler	322
Yeşil Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	322
Beceri Uyumsuzluğu Sorunu	323
Geleceğin İş Gücü Profili.....	323
Yeni Nesil Öğrenme Yaklaşımları ve Pedagojik Dönüşüm	324
Proje ve Problem Tabanlı Öğrenme.....	324
İşbaşında Öğrenme	324
Dijital ve Hibrit Öğrenme Ortamları.....	325

Mikro-Öğrenme ve Modüler Eğitim	325
Öğretmenin Değişen Rolü.....	325
Pedagojik Dönüşümde Karşılaşılan Zorluklar.....	326
Yapay Zekâ Destekli Mesleki Eğitim ve Değerlendirme.....	326
Veri Kaynakları ve Öğrenme Analitiği	329
Uyarlanabilir Öğrenme Sistemleri	330
Kişiselleştirilmiş Öğrenme	332
Değerlendirme ve Geri Bildirim.....	333
Gelecek Senaryoları ve Stratejik Öneriler	333
Senaryo Temelli Gelecek Kestirimleri	333
İyimser Senaryo	334
Kötümser Senaryo	334
Gerçekçi Senaryo	334
Eğitim Politikalarına Yönelik Öneriler	334
Sanayi-Eğitim İş birliği Modelleri.....	335
Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim.....	335
Dijital Altyapı ve Teknolojik Yatırımlar.....	335
Sürdürülebilir Mesleki Eğitim Ekosistemi	335
Geleceğe Yönelik Stratejik Yol Haritası.....	336
Özet	336
Tartışma Soruları.....	338
Kaynakça.....	338

1. BÖLÜM

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Fadile AYDIN, Batman Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0185-9971

Bölümün Amacı

Bu bölümün amacı, dünyada ve Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimini ekonomik, toplumsal ve siyasal dönüşümler çerçevesinde bütüncül bir bakış açısıyla incelemektir. Bu kapsamda, mesleki ve teknik eğitimin geleneksel çıraklık sisteminden modern okul temelli yapıya dönüşüm süreci; Osmanlı Devleti’nden Cumhuriyet’e uzanan kurumsal miras, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen reformlar, yasal düzenlemeler ve planlı kalkınma politikaları doğrultusunda kronolojik bir perspektifle ele alınmaktadır. Ayrıca, 2000’li yıllardan günümüze mesleki ve teknik eğitimin niteliğini artırmaya yönelik uygulanan politikalar ile sektör-eğitim iş birliği, uluslararasılaşma ve dijital dönüşüm odaklı reformlar değerlendirilerek Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesine yönelik güncel yaklaşımlar analiz edilmektedir. Böylece bölüm, mesleki ve teknik eğitimin tarihsel birikimi ile günümüz uygulamaları arasındaki sürekliliği ortaya koyarak geleceğe yönelik değerlendirmeler için kuramsal ve tarihsel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü tamamlayan okuyucuların;

1. Dünyada mesleki ve teknik eğitimin tarihsel gelişimini şekillendiren ekonomik, toplumsal ve siyasal dinamikleri açıklayabilmesi,
2. Osmanlı Devleti’nden Cumhuriyet’e uzanan süreçte Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin kurumsallaşma sürecini, temel reformlarını ve yasal düzenlemelerini kronolojik bir bakış açısıyla değerlendirebilmesi,
3. Cumhuriyet döneminden günümüze gerçekleştirilen mesleki ve teknik eğitim politikalarını, kalkınma planlarını ve reform uygulamalarını eğitim-istihdam ilişkisi bağlamında analiz edebilmesi,
4. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesine yönelik güncel politika ve uygulamaları dijital dönüşüm, sektör iş birlikleri, uluslararası gelişmeler ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda yorumlayabilmesi beklenmektedir.